

N:o 79.

Herrar Nils Larson, Hans Andersson och Gunnar Eriksson:

Angående ökadt anslag till skjutsningstungans lättande samt om förändring af nu gällande stadganden rörande skjutsnings-skyldigheten.

Den 13 Maj 1868 aflät Riksdagen en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående dels postskjutsens skiljande från jordbruket, dels ock vidtagande af åtgärder till ytterligare lindring i gästgifveri-, håll- och reserv-skjutsen, uti hvilken skrifvelse anfördes att, ehuru de skjutsningsskyldige genom det allmänna inrättandet af entreprenader samt det bidrag af statsmedel, som anvisats till lättnad i skjutsningstungan, der denna på nämnda sätt bestriddes, i allmänhet kunde anses hafva erhållit en väsendtlig lindring i detta besvär, qvarstode likväl det förhållande, att i en del orter de skjutsningsskyldiges bidrag fortfarande uppginge till så höga belopp, att de måste anses särdeles betungande, men att, för att tillförlitligt kunna bedöma, huruvida särskilda åtgärder lämpligen kunde och borde vidtagas för att undanrödja de utomordentliga missförhållanden, som i detta hänseende egde rum, erfordrades en speciel utredning af de orsaker, som vid de särskilda skjutsstationerna betingade svårigheten att anordna entreprenad. En sådan på noggranna undersökningar grundad utredning ansåge Riksdagen så mycket nödvändigare, som, enligt hvad hos Riksdagen upplyst blifvit, entreprenaderna på en del ställen varit endast skenbara och åstadkommits allenast för att bereda de skjutsskyldige, som efter enskild öfverenskommelse fortfarande uppehållit skjutsningen, dels högre skjutslega och dels särskildt understöd af statsmedel. På grund af hvad sålunda förekommit, anhöll Riksdagen om en noggrann utredning genom länsstyrelserna af de förhållanden, som kunde anses betinga de höga bidragen för entreprenadinrättningar på alla de ställen der dessa bidrag uppginge till anmärkningsvärdt höga belopp, samt att Kongl. Maj:t ville låta för

Riksdagen framlägga den sålunda åstadkomna utredningen jemte förslag till de åtgärder, hvilka för undanrödjande af verkliga missförhållanden, kunde finnas mest lämpliga.

Uti det svar derpå, som genom nådig skrifvelse den 18 Februari 1870 till Riksdagen afgafs, förklarade Kongl. Maj:t att, — då utaf den sammanfattning af de från rikets län till Civil-departementet inkomna upplysningar och förslag i berörda hänseende, som, på sätt det den nådiga skrifvelsen åtföljande statsrådsprotokoll utvisade, blifvit inför Kongl. Maj:t afgifven, syntes framgå, att under en fortsatt tillämpning af bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 14 December 1866, hvarigenom förhöjning i legan för entreprenadskjuts medgafs till belopp af 1 R:dr 50 öre i stad och 1 R:dr 20 öre på landet, skjutslagens bidrag till entreprenadernas uppehållande i allmänhet egde benägenhet att nedgå, samt att de å vissa orter utgående särdeles höga bidragen, i de fall nedsättning deri ej kunde genom förändrade anordningar af myndigheterna vinnas, vore beroende af lokala eller andra med näringslifvet å dessa orter i samband stående förhållanden, de der icke kunde genom lagstiftningens mellankomst förändras; hvartill komme att, på sätt några länsstyrelser jemväl anmärkt, missförhållandena med afseende på entreprenadbidragen ej i sjelfva verket vore så stora, som de höga bidragen för mantalet vid första påseendet syntes gifva vid handen, — Kongl. Maj:t icke då funne sig böra föreslå någon särskild lagstiftningsåtgärd i förevarande hänseende.

Efter den tiden har från statsmakternas sida icke något beslut kommit till stånd för afhjelpande af de erkända missförhållandena, ehuru hvarken klagomålen tystnat eller deras befogenhet aftagit; och då — att döma af några röster inom den ena af Riksdagens Kamrar, der, under nästlidna år, ett af vederbörande Utskott framställt förslag strandade mot en minoritet af Riksdagen — motståndet tyckes söka sitt stöd uti den här ofvan nämnda Kongl. skrifvelsen; så föranlåtas vi af sådan anledning att till närmare skärskådande upptaga de satser, som deruti förekomma, för att söka få utredt, huruvida de äro af beskaffenhet att kunna rättfärdiga uraktlåtandet från Riksdagens sida af vidare åtgärder för frågans lösning. Hvad då först beträffar antagandet, att under en fortsatt tillämpning af bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 14 December 1866 skjutslagens bidrag till entreprenadernas uppehållande i allmänhet skulle ega benägenhet att nedgå, torde betydelsen deraf klarare framgå, om — utom det, att ett sådant nedgående visat sig faktiskt endast vid 149 skjutsstationer, under det att vid 201 sådana ett motsatt förhållande egt rum och bidragen bibehållit sig oförändrade vid 179 stationer — man tillika uppmärksammar, att undersökningarne härom omfattade en femårsperiod, under hvars sednare hälft penningtillgången öfverallt i landet var synnerligen knapp samt varu- och arbetsprisen i förhållande dertill tryckta. Det har också numera visat sig, hurusom förändrade förhållanden i detta afseende utöfvat ett mäktigt inflytande till entreprenadprisens stegring, der de under åren 1866, 67 och 68 antagna kontrakten gått till ända och nya skolat upprättas. Men om ock till följd af modernare kommunika-

tionsmedels inrättande, kostnaderna för skjutsentreprenaders uppehållande på många ställen ännu fortfarande visa benägenhet att nedgå; så lär derigenom, för de skjuts- lag, som icke på sådant sätt vinna aflösning och hvars kostnader så väl i ond som god tid endast ökats, missförhållandet så mycket bjertare träda i dagen; och såsom bevis på att åtminstone delvis en mycket stark stegring i dessa kostnader inträddt, åberopa vi exemplet från vår egen hembygd, provinsen Jemtland, der de skjutsnings- skyldiges bidrag, som fördelas lika på alla efter hemmantalet, under hvardera af åren 1869 till och med 1873 för alla skjutsstationerna tillsammans utgjort 7,064 centner hö och omkring 2,000 R:dr i penningar, men nu, enligt den reglering som uppgjorts på grund af sednast hållna entreprenadauktioner, komma att per år uppgå till 14,479 centner hö och 4,797 R:dr kontant, som enligt sednast för orten fastställda marke- gångspris för hö, 5 R:dr per centner, tillsammans utgör 77,192 R:dr, eller i det närmaste 91 R:dr för hvarje af de 849 skjutsskyldiga hemmanen, kostnaden för höets forsling till skjutsstationerna oberäknad.

Att »de å vissa orter utgående, särdeles höga bidragen, i de fall nedsätt- ning deri ej kan genom förändrade anordningar af myndigheterna vinnas, äro beroende af lokala eller andra med näringslifvet å dessa orter i samband stående förhållanden, der de icke kunna genom lagstiftningens mellankomst förändras», är visserligen i och för sig sjelf en sanning som icke lär af någon bestridas; men då satsen blifvit använd som underlag till ett afböjande svar på Riksdagens anhållan om förslag till lämpliga åtgärder för undanrödjande af verkliga missförhållanden i skjutsbördan; så synes den icke utgöra svar på tal, och man nödgas tro, att frågan blifvit miss- förstådd; ty icke kan Riksdagen hafva åsyftat, att genom lagstiftningens mellankomst till exempel nedbringa prisen på häst- och karldagsverken för att på det sättet åstad- komma billiga skjutsentreprenader, hvilka måste vara beroende af dessa med närings- lifvet i samband stående pris. Men vare härmed huru som helst, så befara vi emellertid icke, att en framställning om nödig reform i skjutslagstiftningen skall hädanefter bemötas med den anförda satsens tillämpning på sätt som skett; metoden är farlig, om den efter förnyadt exempel skulle accepteras till vidsträcktare använd- ning: man skulle till exempel kunna säga, att, då »stegringen i lefnadskostnaderna» »beror af sådana med näringslifvet i samband stående förhållanden, de der icke kunna genom lagstiftningens mellankomst förändras; så» etc.

Beträffande slutligen det förmenandet, att missförhållandena med afseende på entreprenadbidragen icke skulle vara så stora, som de höga bidragen för mantalet vid första påseendet syntes gifva vid handen, enär i åtskilliga orter, der bidragen äro höga, hemmanen hafva högt värde i förhållande till mantalet; så torde hvar och en, som något närmare känner till förhållandena, veta, hvad som ock eljest måste ligga för öppen dag, att sådant lika mycket hör till undantagen som till regeln. Hvad Jemtland särskildt angår, hafva vi redan här ofvan omnämmt, att bidragen der utgå med lika belopp af hvarje hemman efter mantalet, utan afseende på de mycket

väsentliga skiljaktigheter i värden, som der förekomma. Och det lärer intet till hjälp men ännu mindre till tröst för åbon på det svaga hemmanet, att egaren till det bättre kan åstadkomma utgiften med mindre svårighet.

Men äfven der bördan till följd af förhållanden, hvilka äro oberoende af skjutslagstiftningen, bäres med lätthet, upphör den dock icke att vara en orättvisa, så länge den till befordrande af enskild fördel lägges på vissa näringar, och det kan icke ligga i samhällets välförstådda intresse, att söka mota hvarje sträfvande till en fullständig reform härutinnan och att qvarhålla en inrättning, som i så hög grad är egnad att alstra och underhålla missnöje hos den ena samhällsklassen mot den andra.

En sådan reform måste gå ut på att befria de särskilda näringarne, så väl i städerna som på landet, ej allenast från gästgifveri-, håll- och reservskjutsningens tvungna utgörande in natura, utan jemväl från alla särskilda afgifter för resandes fortskaffande, att resande betalar fulla värdet af den tjänst han begagnar och att staten endast bekostar hvad derutöfver å vissa ställen kan erfordras för skjutsentreprenadernas uppehållande.

Då detta likväl icke lämpligen kan ske förr, än i den mån nu gällande entreprenadkontrakt löpa till ända, och dessutom underdånig framställning om för ändamålet erforderlig förändring i skjutslagstiftningen lärer böra hos Kongl. Maj:t göras, men under tiden, till följd af stegrade kostnader för entreprenadernas uppehållande, ökad bidrag från statens sida erfordras till skjutsbördans underlättande; så våga vi vördsammast hemställa:

- 1:o) att anslaget å sjetta hufvudtiteln "till lättnad för skjutsnings-tungan", der den genom entreprenad bestrides och är särdeles tryckande" måtte för 1875 bestämmas till Tvåhundredrusen kronor, och
- 2:o) att Riksdagen, med tillkännagifvande af sin åsigt att gästgifveri-, håll- och reservskjutsskyldigheten bör för så väl stad som land upphöra, måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag afgifva nådigt förslag till skjutsningsväsendets fullständiga ordnande på sådant sätt, att de nuvarande skjutsskyldige icke vidare deraf särskildt betungas.

Stockholm den 28 Januari 1874.

Nils Larsson. Hans Andersson. Gunnar Eriksson.